

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УЖГОРОДСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра менеджменту, підприємництва та торгівлі

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою УТЕІ ДТЕУ
(протокол №1 від 31 серпня 2023)

Директор

Петро ГАВРИЛКО

**МЕНЕДЖМЕНТ
MANAGEMENT**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Ужгород 2023

Укладач: Чобаль Л.Ю., канд. екон. наук, доцент

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри менеджменту, підприємництва та торгівлі, протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Рецензент: Наталія Василюха, кандидат економічних наук, доцент

ВСТУП

Програма дисципліни «Менеджмент» призначена для студентів УТЕІ ДТЕУ освітнього ступеня «бакалавр» галузі знань 18 «Виробництво та технології» спеціальності 181 «Харчові технології» освітньої програми «Ресторанні технології».

Програму підготовлено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів УТЕІ ДТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як обов'язкової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Менеджмент» для студентів спеціальності «Харчові технології» є формування у майбутніх фахівців системного підходу до управління виробничими процесами в харчовій промисловості. Це передбачає оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками з організації, планування, мотивації, контролю та оцінки ефективності діяльності підприємств у галузі харчових технологій.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є теоретична підготовка студентів із питань:

- *Розуміння принципів і функцій менеджменту:* ознайомлення з теоріями управління, особливостями управлінської діяльності в умовах харчових виробництв.

- *Оволодіння навичками прийняття управлінських рішень:* розвиток здатності аналізувати виробничі ситуації та знаходити оптимальні рішення для підвищення ефективності.

- *Організація виробничих процесів:* навчання методам планування, ресурсного забезпечення, оптимізації виробництва та забезпечення якості продукції.

- *Розвиток управлінських компетенцій:* вивчення способів побудови ефективної комунікації, роботи з командою, мотивації персоналу та управління конфліктами.

- *Засвоєння інструментів управління*: використання сучасних методів та технологій для планування, обліку, контролю та стратегічного розвитку підприємств у харчовій галузі.

Предметом є вивчення теоретичних основ і практичних аспектів управління організаціями, які займаються виробництвом, переробкою та реалізацією харчової продукції.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

знання:

- ділова українська мова;
- іноземна мова;
- правознавство.

вміння:

- розробляти організаційні системи управління організацією;
- реалізовувати основні функції і принципи менеджменту;
- правильно застосовувати різноманітні методи управління.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Менеджмент», як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та спеціальними компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:

«Ресторанні технології» (ОС бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
K01.	Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності	1-16
K02.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	1,3,5,9,10
K03.	Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.	1,3,5,6,9,10,11
K05.	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел	3-11
K07.	Здатність працювати в команді	5,8,9,10,11
K11.	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово	1-16
<i>Спеціальні компетентності за освітньою програмою</i>		
K20.	Здатність укладати ділову документацію та проводити технологічні та економічні розрахунки.	1,3,4,5,6,7,8,9,11,15
K25.	Здатність розробляти та впроваджувати ефективні методи організації праці, нести відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб.	1-16
K27.	Здатність підвищувати ефективність виробництва, впроваджувати сучасні системи менеджменту.	2,3,5,6,8,11,13,15,16
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПР02.	Виявляти творчу ініціативу та підвищувати свій професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.	1,2,6,8,9,10,11,14,15,16
ПР15.	Впроваджувати сучасні системи менеджменту підприємства.	4,13

ПР19.	Підвищувати ефективність роботи шляхом поєднання самостійної та командної роботи.	4,5,6,8,9,11,15
ПР23.	Мати навички з організації роботи окремих виробничих підрозділів підприємства та координувати їх діяльність.	1,3,4,5,6,8,9,10,16

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Методологічні основи менеджменту

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорії «управління» та «менеджмент». Управлінські відносини як предмет менеджменту. Суб'єкт та об'єкт управління. Цілі та завдання менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Менеджери та підприємці – ключові фігури ринкової економіки. Спільне та відмінне між менеджером та підприємцем. Рівні управління, групи менеджерів. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність. Існуючі парадигми менеджменту. Методи досліджень у менеджменті.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правовий: 1-6

Основний: 7-12

Додатковий: 13,16

Інтернет-джерела: 21, 24

Тема 2. Історія розвитку менеджменту

Історія розвитку управлінської думки у світі та в Україні. Передумови виникнення науки управління. Класичні теорії менеджменту: школа наукового управління; класична (адміністративна) школа управління; школа людських відносин; школа поведінкових наук; емпірична школа, школа «соціальних систем», нова школа. Характеристика інтегрованих підходів до управління; процесійний підхід; системний підхід; ситуаційний підхід. Вклад у розвиток управлінської науки зарубіжних та вітчизняних вчених. Розвиток управлінської науки в Україні. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 13,16

Тема 3. Закони, закономірності та принципи менеджменту

Закони та закономірності менеджменту. Вплив об'єктивних економічних законів, законів соціології, психології, кібернетики та інших наук на менеджмент. Система закономірностей менеджменту.

Визначення та основні принципи менеджменту, їх сутність. Принципи та функції менеджменту. Науковість у сполученні з елементами мистецтва. Цілеспрямованість. Функціональна спеціалізація у сполученні з універсальністю.

Принцип послідовності. Забезпечення відповідності прав обов'язками. Забезпечення загальної зацікавленості усіх учасників управління в досягненні цілей, що стоять перед фірмою. Залучення виконавців до процесу підготовки рішення. Основні принципи адміністративного управління за А. Файолем. Принципи продуктивності Емерсона. Принципи запропоновані Г. Фордом.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 13,16,19

Тема 4. Планування як функція менеджменту. Стратегічний менеджмент

Сутність і зміст планування як функції менеджменту, його види та їхній взаємозв'язок. Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування: визначення місії та цілей; оцінка сильних і слабких сторін організації; розроблення стратегії. Базові стратегії. Оперативне планування на засадах застосування адміністративних та економічних важелів. Тактика, політика, процедури, правила. Загальна характеристика бізнес-планування. Поняття місії в управлінні та класифікація цілей організації. Ієрархічна підпорядкованість, субординація цілей організації. Традиційний процес постановки цілей. Концепція управління за цілями.

Основні елементи стратегії. Основні фактори, що впливають на стратегію організації. Стратегічне планування. Планування реалізації стратегії. Методологія стратегічного менеджменту: суть, принципи. Види стратегій: регулююча, адаптивна та стратегія, що формує середовище. Загальні та специфічні стратегії. Стратегія контролю над затратами; стратегія диференціації; стратегія фокусування. Етапи планування стратегії. Стратегічні зони господарювання. Аналіз альтернатив та вибір стратегії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 14

Тема 5. Організаційна діяльність як функція менеджменту

Сутність організаційної діяльності та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Процес делегування повноважень і відповідальності. Типи повноважень: лінійні, функціональні. Сутність організаційної структури управління та їх роль в досягненні мети. Елементи структури. Види організаційних структур управління. Лінійні та функціональні організаційні структури управління. Комбіновані організаційні структури управління. Принципи побудови організаційних структур управління. Фактори, які впливають на формування організаційної структури.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 13,16, 17

Інтернет-джерела: 21

Тема 6. Мотивація як функція менеджменту

Значення людського фактора в управлінні організацією. Поняття мотивації. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і заохочень працівника у процесі мотивації. Теорії і моделі процесів мотивування: змістовний і процесійний підходи. Співставлення теорії мотивації. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Тема 7. Контроль як функція менеджменту

Поняття контролю та його місце в системі управління. Принципи і цілі функції контролю. Етапи процесу контролю: формування стандартів вимірювання, порівняння фактичного виконання із стандартами, оцінка та регулювання. Процес контролю. Зворотній зв'язок при контролі. Види управлінського контролю.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 13,15,18

Тема 8. Управлінські рішення: суть, види. Процес, методи прийняття рішень. Організація і контроль їх виконання

Сутність управлінських рішень. Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на прийняття управлінських рішень. Принцип Паретто. Встановлення пріоритетів за допомогою АВС-аналізу.

Процес прийняття рішень. Методи прийняття рішень. Моделі прийняття рішень. Взаємозалежність рішень. Прискорений аналіз за принципом Ейзенхауера. Організація та контроль виконання рішень.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 13,16

Тема 9. Комунікації в менеджменті

Сутність комунікацій і їх роль у системі управління. Комунікаційний процес, його елементи та етапи. Види комунікацій. Форми комунікації. Комунікаційні канали та сфери їх використання. Труднощі та бар'єри комунікації.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 13,16, 18, 19

Тема 10. Управління конфліктами

Конфліктні ситуації: різновиди і причини виникнення. Моделі та стадії розвитку конфлікту, його наслідки. Управлінський вплив на конфлікт.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 13-15

Тема 11. Керівництво та лідерство в організації

Поняття та загальна характеристика керівництва. Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Адаптивне керівництво. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Поняття стилю керівництва та континууму стилів керівництва. Характеристика та класифікація стилів керівництва. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Критерії оцінки стилю менеджера. Особливості національних систем керівництва. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 15, 16, 18

Тема 12. Відповідальність та етика у менеджменті

Сутність відповідальності та етики у менеджменті. Зміст юридичної відповідальності: дотримання конкретних законодавчих актів, інструкцій, норм тощо. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації. Переваги та недоліки соціальної відповідальності. Сутність та значення соціальної поведінки. Етична поведінка як сукупність вчинків та дій людей. Причини неетичної поведінки. Заходи щодо забезпечення етичної поведінки.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 15

Тема 13. Корпоративна соціальна відповідальність підприємств як частина менеджменту підприємства

Соціальна відповідальність у системі сталого розвитку. Види соціальної відповідальності. Підстави соціальної відповідальності. Принципи соціальної відповідальності. Сутність концепції корпоративна соціальна відповідальність. Організація діяльності з соціальної відповідальності підприємства. Сучасні моделі корпоративної соціальної відповідальності.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 20

Тема 14. Управління стресами

Поняття стресу. Причини і наслідки стресу. Методи боротьби зі стресом. Рекомендації щодо зниження стресів.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 13, 16

Тема 15. Ефективність менеджменту. Комплексний підхід до вдосконалення управління організаціями

Сутність результативності та ефективності менеджменту. Економічна, організаційна та соціальна ефективність управління. Показники економічної, організаційної та соціальної ефективності управління, їх склад і методи визначення. Комплексний підхід до удосконалення управління організаціями.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 13-16

Тема 16. Управління змінами як важливий елемент менеджменту підприємства

Сутність управління змінами. Сучасні методи управління змінами: бенчмаркінг, аутсорсинг, даунсайзинг, реінжиніринг бізнес-процесів. Опір змінам, його причини, методи подолання опору змінам.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 7-12

Додатковий: 17, 18, 19

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правовий

1. Верховна Рада України - URL: <https://www.rada.gov.ua>
2. Ліга Бізнес-Інформ - URL: <https://www.liga.net>
3. Нормативні акти України - URL: <https://nau.ua>
4. Право. Україна - URL: <https://legal.ua>
5. Українське право - URL: <https://ukrainepravo.com>
6. МОН України - URL: <https://mon.gov.ua>

Основний

7. Гуткевич С. О. Менеджмент: питання та відповіді: навч. посіб. для дистанц. навчання. Харків : Діса плюс, 2016. 940 с. URL: <http://www.irbis-nbu.gov.ua>

8. Завадський Й.С. Менеджмент: підручник для вузів. К.: УФІМБ, 2015. 544с. URL:<http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
9. Шкільняк М.М., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Крисько Ж.Л., Демків І.О. Менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль: Крок, 2017. 252 с. URL:<http://www.prostir.pdaba.dp.ua>
10. Осовська Г. В., Копитова І. В. Основи менеджменту. Практикум: Навчальний посібник. – К.: Кондор. – 2005. – 581с. URL:<https://condor-books.com.ua>
11. Осовська Г.В., Копитова І.В. Основи менеджменту. Практикум: Навчальний посібник. – К.: Кондор. – 2009. – 581 с. URL:<https://condor-books.com.ua>
12. Стадник В.В., Йохна М.А. Менеджмент :Підручник – К.: Академвидав, 2007.-471 с. URL: <https://academia-pc.com.ua>

Додатковий

13. Андрушків Б.М., Кузмін О.Є. Основи менеджменту. – Львів: Світ. – 2001. –293 с. URL:<http://univer.nuczu.edu.ua>
14. Володькіна М.В. Стратегічний менеджмент. – К.: Знання-Прес, 2002. URL: <https://shron1.chtyvo.org.ua>
15. Довгань Л.Е. Праця керівника, або практичний менеджмент. – К., 2002. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua>
16. Жмалев В.Г., Шимановська ЛМ. Основи менеджменту і управлінської діяльності. – К.: Україна, 2000. – 454 с. URL: <https://koha.tntu.edu.ua>
17. Мошек Г.С. Менеджмент підприємства. – К.: КНЕУ, 2002. URL: <http://lib.khmnu.edu.ua>
18. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу. – К.: Знання, 2002. URL: <http://books.zntu.edu.ua>
19. Немцов В.Д. Менеджмент організацій. – К.: КНЕУ, 2002. URL: <https://ela.kpi.ua>
20. Радченко В.В. Міжнародний менеджмент. – К.: МАУП, 2001. URL: <https://econom.lnu.edu.ua>

Інтернет-джерела

21. Сервер Верховної Ради України: URL:<https://www.rada.gov.ua>
22. Міністерство фінансів України URL:<https://mof.gov.ua/uk>
23. Рахункова палата України URL:<http://rp.gov.ua/home>
24. Ліга Бізнес Інформ: URL: <https://www.liga.net>
25. Державна служба статистики України: URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>